

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Secunda pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

titudinē. Quarto diuinitus sic factū est vt istius questionis de-
terminatio illi eēt reservata. qui cū sit legislator. suoz precepto-
rū nouerit gradus et ordinē. ipse em̄ scit q̄ preceptū voluit ma-
gis obligatoriū esse. et iō ipsius ē interpretari qui addidit legē

Secunda pars.

Secundo cū dicit et ait illis. ondit q̄ diuinus amor sit
cunctis p̄ceptis exaltior. et tria facit. p̄mittit em̄ precep-
tū de diligendo deū: Et ait illis ih̄sus: licet vnus in-
terroget. omnibz tñ respondet. sciens om̄s interrogare
p̄ vnū. vbi consideranda ē saluatoris mansuetudo. qz suos etiaz
temptatores conat deducere in notitiā veritatē: diliges: nō di-
cit time. et hoc triplici de cā h̄m criso. Primo qz timere ē seruoꝝ
diligere vero filioꝝ. Nos vero nō sumus ancille filij. sed libere-
gal. 4. Secundo qz timere ē necessitatē. diligere vero libertatis.
Tercio qz timor licz fugiat penā non tñ dat gloriā. diligere ve-
ro vtrunqz facit. Quarto qz timere est cū pena diligere. aut cū de-
lectatione. Deinde ponit dilectionis obiectū: dñm deū tuū: et
ipse idē qui est n̄r dilectionis termin⁹ ipsius dilectionis est cā.
qz vt dicit bern. cā diligendi deū. deus ipse ē. Vnde nō q̄ dñs
sic dicit eo q̄ domui presit. et ad nutū eius tota domus regat.
qz vero deus p̄est totū mundo. ad cuius nutū tota mundi ma-
china regit. ideo diligendus ē p̄pter suā sapientiā et potentiaz.
vel dñs eo dicit q̄ det minas insolentibz vt corripiant. vñ dili-
gendus ē tanq̄ magister et corrector. Itē dicit dñs quasi dans
munus. qz vero deus dat munera sibi obtempantibz ideo ē dili-
gēdus. Deus vero sic dicit eo q̄ nihil ei desit. vel quasi diligē-
vel qz oia dat. in greco autē deus dicit a metu. qz timendus ē.
qz igit̄ deus diligit oia. nō m̄z si diligēdus ē. qz p̄ueit nos
qz vero sic diligit q̄ etiā dat quicquid boni habem⁹. amplius
ē diligendus. Rursus qz taliter dat vt nihil ei desit. cū sit infi-
nitū bonū p̄pter q̄ nō requirit de dato premiū. iō sup oia est di-
ligendus. Sed qz tā liberale ē ipsius b̄nificiū. ideo diligendus
ē cū timore. vt semp timeamus ipsius dilectionē offendere. etiā
si impune peccare possemus. vt dicit aug. 3. de cathesi. ru. Nam
vt p̄verbialit̄ dicit. ois amans timet. vñ poeta. Res ē solliciti
plena timoris amor. Rursus diligendus ē deus qz n̄r est. n̄r
quidē creator. n̄r gubernator. n̄r redemptor. n̄r premiator. quia
vero creator n̄r est diligendus amore filiali. vñ Dam. 1. li. 15.
Principalis deus n̄r est pater qui nos de nō entibz adesse pro-
duxit. q̄ qui nos genuerūt. cū ex ipso etiā esse et generare sus-
ceperint. multū autē illū diligeres qui amissū oculū aut vitā tibi

restitueret ideo deū ama qui tibi nō hnti hęc oīa dedit. Jē non
 solū hęc dedit sed hominē inter ceteras creaturas nobilitauit vñ
 bern. in ser. Paz ne tibi videat hęc. cogita qualē te fecit nempe
 sū corpus egregiā creaturā sū aiā magis imagie creatoris
 insignē. rōnis p̄cipē. beatitudinis eterne capā. porro ambo
 hęc coherere sibi fecit vinculo amicabili artificio incomprehensibili
 sine spe retributionis. Si namq; pulchra statua suū cognosceret
 artificē. statim illū diligeret a quo tanta eet pulchritudo. Jē. q;
 sup oīa creatoris bñficia. etiā ad suū imaginē et similitudinē nos
 fecit. p̄pter q; eū amare oportet. q; similitudo ē causa diligēdi. fili
 orū em qui magis ē filius patri naturalit̄ plus diligit p̄rem. Se
 cundo diligendus ē. q; n̄ gubernator. diligimus em p̄iorē et
 patrēfamilias qui dat nobis vitē n̄cia deus vero ad n̄am pro
 uidit vtilitatē omnez creaturā. diligimus p̄cipē si republicā
 regit pacificē. deus vero totā mundi machinā sine pturbatione
 gubnat. tamen si aliqñ merito n̄orū peccatorū pturbationes ali
 quas patiam̄. vñ boe. D qui p̄petua mūdū rōne gubnas. Ter
 tiaz celiq; sator. qui tps obeuo. Jre inbes stabilisq; manēs. Dal
 cūda moueri. Diligit discipulus m̄ḡm. deus vero omnē in
 tellectū erudit. Tercio diligendus ē. q; n̄ redemptor. si quis
 em esset ī captiuitate positus. aut mortū adiudicatus. multū di
 ligeret eū. qui p se intercederet. sed amplius diligeret. si p sua li
 beratione aliquos pcuratores mitteret. maxie vero ille diligen
 dus esset. qui etiā p seipsū accederet. sed caritas et dilectio om
 nē amorē excedens ē. si etiā seruituti et mortū se traderet p libe
 ratione captiui. p̄pter duo. p̄ma scz creationis et gubnationis
 etiā pagani plusq; se tenent diligere deū. qui totū q; hnt ab il
 lo hnt. sic dicit ber. qñtuz dilectiois ego fidelis debeo deo meo
 q; nō solū eū credo vitē mee gratuitū largitorē. largissimū ad
 ministratorē. piū solatorē. sollicitū gubernatorē. sed insup etiā
 copiosissimū redemptorē. eternū seruatorē. ditatorē. gloria
 torē. Quarto diligendus ē. q; gloriator. n̄ est. quilibet em
 diligit vitā p̄cipā. p qua etiā totū mundū daret. diligit hō sa
 nitatē. pulchritudinē. diuitias. potentia. sapientia. virtutē. ho
 norē. et amicitia. quia hęc sūt bona hoīs. Ille igit̄ amplius ē di
 ligendus in q; sunt oīa n̄ra bona. vita sine mortalitate. sanitas
 sine infirmitate. pulchritudo sine deformitate. diuitie sine pau
 tate. potentia sine debilitate. scia sine ignozātia. virtus sine ma
 licia. amor sine discordia. honor sine inuidia. Et attende q; ama
 bilis sit deus. cū em verecundū sit vt aliquis se amari p̄cipiat
 tñ tantus ē amor dei ad nos. vt se p̄cipiat redamari. et a nob

Sermo

etiā fragilibs. Au. i. dicit. Quid tibi sū ipse vt amari te dñe iubeas a me. et nisi factā irascaris mihi. et mimeris in gentes miserias. pua ne iniuria ipsa ē si nō amē te. imo maria. Nota qd dei amor quintuplex ē. vnus naturalis. quo ois creatura naturaliter inclināt ad deū amandū. de quo aug. i. li. solilo. Deus que amat omne qd potest amare siue sciens siue nesciens. vñ orig. Si aliquis querat quō acquirat diuina dilectio. rñdemus qd dei amor indoctus est. neq; em cadit sub arte. sic videre lucē. aut amare pentes nemo vnq; didicit. ita diuine dilectionis naturaliter seminaria sunt in nob sine doctrina. Secundus amor est grāz actionis. quo diligit p acceptis bñficiis. Tertius ē merēnarius. quo diligit p accipiēdis. Quartus ē virtut. quo diligit ppter delectationē. que ē in eius amore. Quintus ē transformatiuus. quo diligit ppter seipsū. nullo alio desiderato. beatus Licet sine merēde nō diligat deus. absq; tñ intuitu merēdis diligendus ē. Deinde istius dilectionis ponit modus et forma ex toto corde tuo. ex tota aia tua. et in tota mēte tua: aug. i ser totū exigit te q̄ totū fec te. h noli trisus ēē. q̄si nihil vñ gaudeas remāeat i te ex h em diligis totū te qd diligis deū ex toto te. Premissa aut verba pnt expōni septē mod. primo h m cri. toto corde diligit deus. quasi carnaliter. vt nullū in nobis alterius rei amorē sentiamus. sed solius dei tota aia. id ē tota fidei firmitate. qui em credit nihil bonū esse extra deū. nihil extra ipsū intelligit amandū. tota mente vt oīs sensus vacent deo. oīs intellectus ipsi mistret. oīs sapia circa eū sit. et tota recordatio sit de deo. Itē orig. Ex toto corde. id ē h m totā reuocatiōē. operationē et cogitationē. ex tota aia. vt pati sint eā ponere p pietate dei. in tota mente nihil aliud pferentes. nisi que dei sunt. Itē thyo. ex toto corde id ē h m oīs vires aie nutritiue ex tota anima id est h m omnes vires sensibilis partis. que sunt ira et desiderium. et in omni mente. qd p̄tinet ad aiam rōnalez. Itē aug. de do. cristi. deū ex toto corde diligere p̄cipis. vt oīs cogitationes tuas. ex tota aia tua vt omnē vītā tuā. ex tota mente tua. vt totū intellectū tuū in illū aseras. vñ in mar. mens accipit pro intellectu a quo habes ea que asers. Itē bern. ex toto corde sapienter. ex tota aia dulciter. ex tota mente p̄seueranter. Itē glo. ex toto corde id ē intellectū. ex tota aia id est voluntate. mente id est memoria. Itē p cor inaccessibile intellige. vñ de eo qui tendit ad magna dicimus. qd sit magni cordis. quatenus omnis amor mundi sternaat. et in illud arduū bonū tendamus. tota aia que p̄tinet ad cupisibile. vt omne h m desiderū sit in illo. mens vero p̄tinet ad spiritalēz portionē. vt toto spū ad

eū tendamus. vñ greg. 22. mora. 4. nihil extra deū sufficit men-
 ti que veraciter eū querit. Itē toto corde quantū potes. tota ai-
 ma quantū scis. tota mente. quantū velle potes et scis. Et
 Deinde hoc mandatū dupliciter commendat a magnitudine et
 ordine. a magnitudine quidē: hoc est maximū: Primo qz nihil
 maius potest ab homīe fieri. q̄ qz se totū det deo quantū potest
 Secundo qz ad nihil aliud tm̄ homo obligat. quantū ad hoc.
 imo alia mandata non obligant nisi quatenus deus diligit eo
 modo quo dictū est. Tercio qz dei dilectio maxia facit operari.
 1. cor. 13. Si aliquis loquat̄ linguis hominū et angeloz. si effu-
 caciā fidei habuerit. si cuncta sua distribuerit. si vltimus tradide-
 rit corpus suū. ita vt ardeat sine caritate nihil valet. h̄ em̄ om̄-
 nia transcendit caritas et difficilima facit operari. vñ aug. So-
 lus amor ē qui nomen difficultatis erubescit. et Jer. nihil amā-
 tū durū. nullus labor difficilis cupientibz. Quarto maximuz
 est mandatū quia maximū expectat premiū. isa. 64. Deulus nō
 vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit. que prepara-
 uit dñs his qui diligunt eū. nulla virtus est que expectet pre-
 miū nisi sola dilectio. Id Et primū mandatum: primū est hm̄
 orig. nō ordine scripture. sed dignitate virtutis. quia caritas ē
 prima virtutū. sine qua nulla virtus ē virtus. Itē primo quia
 deus amozz primo a nobis requirit. amor em̄ hm̄ aug. est pri-
 mū donū. vñ de nihil possumus virtutis. aut actus donare deo.
 nisi prius caritatis donū dederimus. Itē primū quia hoc precep-
 to tria precepta p̄me tabule seruant. ex hoc em̄ qz diligimus de-
 um toto corde id ē toto spiritu nō adoramus deos alienos sed
 verum deū quez in spiritu adorare oportet. Ja. 4. ex hoc vero qz
 diligimus tota aīa que ē ad imaginē dei. cognoscimus dei no-
 men non esse vlli creature tribuendū. Ex hoc vero qz mente dili-
 gimus vacamus diuinis. vñ implet preceptū de sanctificatione
 sabbati. Secundo ponit preceptū de dilectione primi. qz pri-
 mo commendat ex ordine et similitudine ad primū: secundum autē
 simile hūc: hm̄ preceptū est dilectio primi. qz post creatore se-
 cūdo loco non ē nisi creatura. Et ē simile primo p̄ter tria. Pri-
 mo quidē. quia vtrunqz est de dilectione. imo vt dicit aug. de
 tri. Eadē caritate diligit deus et primus. Itē simile. quia vnū
 ad aliud sequit. qui em̄ diligit deū. diligit et primū. et econ-
 uerso. Itē sile hm̄ crisost. quia imago dei est hō. in quo deus dili-
 git. sicut rex in sue imagine honorat. Itē simile hm̄ hillariū. qz
 eandē expectat retributionis mercedem. Deinde ponit ipsū mā-
 datū: diliges primū: h̄ legit le. 19. aug. 1. de do. cri. noie p̄xi

Sermo

intelligit. vel cui prebendū est. vel a quo nobis prebendum est. misericordie officium. vñ sancti etiā angeli et xps ipse prius nō intelligi pōt et omēs hoies. Deinde istius pcepti ostendit modū et formā: sic tripliciter: aug. 1. de doct. crist. ad hoc quilibet debet seipsū diligere. vt sic operet quatenus deū diligat toto corde. tota aīa tota mente. sic et prius diligendus ē. Tercio hęc duo pcepta caritatis cōmendat: In his duobus mandatis vniūsa lex: vetus et noua ad omēs sui ptes: pendet: id ē sustinet. qz tota lex in his duobus mandatis fundat: et ppheta: lex quidē pcepta pma et penas fundat in his duobus mandatis. ppheta vero in eisde exhortationes cōminationes et pmissiones suas fundant. hęc autē duo pcepta cūctis operationibus. cūctisqz sacrificiis maiora eē dicunt in mar. x̄.

Tercia pars.

R

Tercio cū dicit cognouit autē x̄. ostendit qz xps sit filius dei. Et quatuor facit. Primo enī interrogat: congregatis autē phīs interrogauit eos ihesus dicens. Quid vobis videt de xpo. dupl̄ em̄ errāt iudei circa xpm. Prius quidē circa psonā eius. nō em̄ credūt eū fuisse xpm. qui venit in mundū. natus ex virgine. sed adhuc expectāt. Secūdo errant circa naturā. qz nō credūt xpm etiā quē expectāt eē deū. sed purū hoīem. et de isto secūdo errore eos interrogat: cuius filius ē: hęc idē querit. qz ex q̄ totā legē deduxerat ad duo madata dilectiois tanqz artificiosus legislator. vult ostendere rursus h̄ duo madata reduci in vnū diligibile. qd est xps. nihil em̄ diligit tanqz deus et p̄ximus nisi ipse. Secūdo ponit eoz r̄sio: dicit ei: dauid: Mat. 1. Liber generationis ihesu xpi filij dauid. vñ r̄sū quidē dicebant eū esse filiū dauid. s̄m humanaz naturā. sed multo excellentius r̄sio petrus alibi dicens. Tu es xps filius dei viui. Tercio ponit saluatoris argumentatio: quō ḡ dauid in spū: Jero. nō erroris ierto. nec ppria volūtatē. sed in spū sancto: vocat eū dñm: qd nequaquā liceret si eēt filius eius: dicens. dixit dñs: pater: dño meo: filio: sede a dextris meis: nō est deus figuratus vt h̄at limamēta corpis dextz et sinistz. nec rursus duent sibi positio aut locus. cū sit incircūpedabilis. sed dextra signat patris potentia in q̄ filius sedē dicit. qz equalis ē sibi. donec ponā inimici. x̄. Inimici xpi fuerūt angeli peccātes et homines. q̄ voluerūt sibi v̄surpare potentia et sapiāz. q̄ dei filio attribuerūt. quos sub pedibus suis posuit cū carnē assumpsit et v̄t mūdū in cruce aī quid q̄ carnē assumeret ab eterno sedebat a dextris dei ī eq̄litate p̄ris h̄ cū p̄ incarnationis misterii fuerūt sibi subiugati inimici eius rōe assumptę nature n̄ sedet a dextris